

Člověk jako „klíč“ ke všemu (k pochopení „všeho“)

Z každodenní zkušenosti víme, že se setkáváme se „skutečnostmi“ vždycky jen tak, že před sebou máme jednotliviny. Zároveň víme, že tyto jednotliviny můžeme nahlížet buď jako nějak sjednocené a celé, anebo jako hromady nebo slepence dalších, menších a jednodušších jednotlivin. Ovšem také tam, kde jde o jednotliviny „sjednocené“ (jak se nám zdá – a může to být omyl, eventuálně to může mít původ až v našem vlastním sjednocování „zvenčí“), můžeme jejich dělením rovněž dojít k dalším jednotlivinám menším a (někdy) jednodušším. Ovšem co to je „jednotlivina“ v tomto hlubším smyslu, tj. jaké je tedy to „pravé“ jsoucno, které je vskutku (a tedy nikoli jen „pro nás“) „jedním“, tj. opravdovou jednotlivinou, to rozpoznáváme až na základě sebepochopení, tj. na základě toho, že za takovou jednotlivinu pochopíme sami sebe, tj. že porozumíme, co to znamená „já“ pro nás; teprve pak můžeme začít uvažovat o „těch druhých“ jako o jiných, druhých „já“. V tom se pak můžeme v různých situacích mýlit, a to buď tak, že něco či někoho (původně nerozlišujeme) považujeme za nějaké druhé „já“, ačkoli to vůbec není žádné „pravé jsoucno“ (natož druhý člověk), anebo tak, že toho druhého (skutečného druhého, ať už druhého člověka nebo jen jiné pravé jsoucno) považujeme za pouhou „věc“, tj. nepředpokládáme nějaké druhé „já“ nebo je výslovně odmítáme a popíráme. Je zřejmé, že bez jistého momentu toho, co je obvykle deklasováno jako antropomorfismus, se ve své chápání světa kolem nás (svět, v němž žijeme) nejen neobejdeme, ale že se neobejdeme toho nejvlastnějšího „metodického přístupu“ k němu, kdy vlastně pátravě zkoumáme, nenajdeme-li kolem sebe toho druhého uprostřed chaosu okolností. A zároveň je zřejmé, že se neobejdeme bez jistých negativních zkušeností, které nás nutně vedou k obezřetnosti, pokud jde o předpokládání takových „druhých“ bytostí, které jsou vskutku „jedním“, zejména pak bytostí nám podobných; a to právě znamená tu nezbytnou kritičnost, která ovšem ztrácí svou funkci tam, kde takovou „obezřetnost“ vyženeme do extrému, kdy pochybujeme o „všech“ a o „všem“ (s výjimkou mrtvých „atomů“ a neméně mrtvé „prázdnoty“, jak to známe u starých atomistů).

(Písek, 110401-2.)